

TEDENSKE SLIKE

PRILOGA

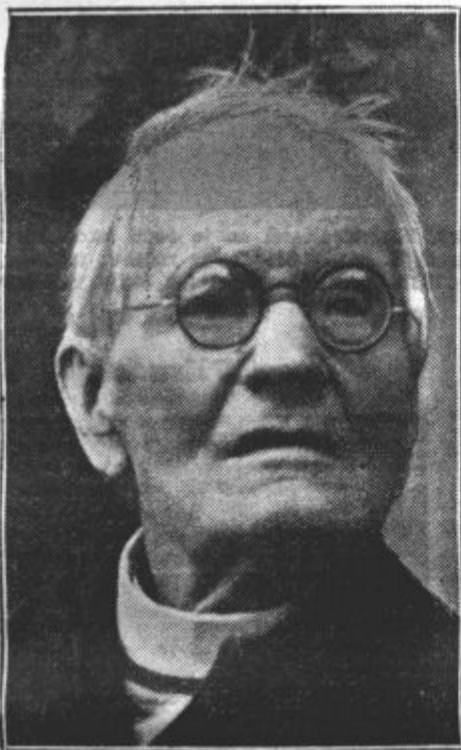
DOMOVINI

Leto IX.

V Ljubljani, dne 23. marca 1933.

Štev. 12.

Tomo Zupan — železomašnik



Železomašnik, apostolski protonotar, prelat, odlikovan z redom sv. Save III., msgr. Tomo Zupan (rojen 21. 12. 1839) je med prav redkimi duhovniki, ki so doživeli železno mašo, t. j. 70-letnico manštvu. Pred leti jo je sede opravil žužemberški dekan Mihael Tavčar. Prelat Tomo Zupan je zares železomašnik, neumorni delavec kot šolnik, nepozabljen stotinam hvaležnih učencev, ki jih je navajal omikanega vedenja, kot dolgoletni prvostanik prve slovenske narodno obrambne Družbe sv. Cirila in Metoda, kot govornik ob mnogih narodnih in cerkvenih prilikah, kot pisatelj, zlasti kot nabiralec vsega, kar je v zvezi z njegovim velikim sorodnikom Francetom Prešernom. Železna je njegova desna. Njegovo pero ne pozna nobenih tresljajev. Vodi ga mladeniško čil duh. Tak naj ostane na divnem Okroglem do stotega jubileja in še dalje!

80-letnica skrbne matere



Na Jožefovo je praznovala ugledna Ljubljanka gosa Jospina Simončičeva roj. Pogačnikova svoj 80. god. Kljub visoki starosti in skrbni polnem življenju je še vedno telesno in duševno čila. Spoštovana in nad vse ljubljena je od svojih otrok in vnukov, čislana od obilnih sorodnikov in znan-

cev Luč sveta je zagledala Pod gradom pri Zalogu, kjer je njen oče Jože (Zoretov) z Dola imel posestvo in oljarno. A Od tu so se preselili na Trato pri Ihanu, kjer je doraščala v čvrsto in brhko dekle. Komaj dobro dorasla pa je že morala za kruhom v Ljubljano. Kmalu pa je stopila v zakon z že pred 23 leti umrlim Jožkom Simončičem iz št. Ruperta na Dolenjskem. Rodilo se ji je sedem otrok, in sicer tri dekleta in štiri fantje. Vso skrb in brigo sta posvetila njihovi vzgoji ter jih odredila v odlično narodno naprednem duhu. Pri dokaj plćilih dohodkih in tako veliki družini je bilo treba gledati na vsako malenkost. Pri vsem tem pa je ohranila dobro voljo brez čemernosti. Odtod tudi njena svežost v tej starosti. Vseh sedem otrok sta izšolala in pripravila do lepih položajev. Hčerke so bile učiteljice, fantje so vzorni, splošno znani Sokoli. Dobra mati jim še vedno gospodinji, brez očal zilka in pošije sama vse perilo. Svetovna vojna tudi nji ni prizanesla. Zet Mihajlo Dolenc, nadučitelj v železnih, odločen prosvetni delavec, poročen s hčerko Marijo, je pustil življenje na bojnih poljanah v najlepši moški dobi. Pa čaša bridkosti še ni bila polna. Padel je septembra 1917, a dober mesec kasneje je umrla zaradi žalosti in preoblegga truda še žena, zapustivši dva sinčka še ne štiri in treh let, Miloša in Ladka. Obe siroti je prevzela stara mati v svojo največjo skrb in danes je prvi v osmi, drugi pa v sedmi šoli. Tako se gosa Simončičeva ozira ob svoji 80-letnici s ponosom in zadoščenjem na svojo preteklost

Dr. Anton Božič †



V Celju je umrl po težkem trpijenju odvetnik in posestnik g. dr. Anton Božič v 57. letu starosti. Z njim odhaja od nas ena najmarkantnejših in najzaslužnejših osebnosti bivše Spodnje štajerske. Pokojnik se je rodil 12. decembra 1876 v Stročji vasi pri Ljutomeru. Po končanih gimnazijskih študijah se je posvetil pravu in stopil nato v sodnijsko službo. Kmalu je pa videl, da v tem poklicu ne bo mogel razviti vseh svojih sil in šel je k advokaturi. Ves čas svojega življenja v Celju se je udeleževal političnega in gospodarskega življenja celjskih Slovencev. Pokojnik je bil pred svetovno vojno dolgo vrsto let občinski odbornik. Posvetil je vse svoje sile gospodarskemu napredku. Bil je v upravnem svetu mestne hranilnice, ustanovitelj in dal časa predsednik Kmetске posojilnice, predsednik Društva hišnih posestnikov in predsednik Cerkevno konkurenčnega odbora. Pokojnik si je pridobil veliko zaslug pri nacionalizaciji gospodarskih podjetij, zlasti takoj po svetovni vojni. Pri nacionalizaciji takih gospodarskih podjetij ni priskočil na pomoč samo kot odvetnik in svetovalc, nego tudi s finančnimi sredstvi. Dr. Božič se je zelo veliko udeleževal v političnem življenju in je bil vedno med prvimi voditelji celjskih Slovencev. Znan je bil kot dobričina in poštenjak. Pokojni zapuščča žalujočo vdovo in 7 otrok. Ime pokojnika bo ostalo vedno v najlepšem spominu med celjskimi Slovenci, žalujoči družini pa naše globoko sožalje.

Smrt najstarejšega Poljanca



Po kratki bolezni je ugrabila smrt očeta Prodavca — g. Antona Jesenka, ki mu je manjkalo še 10 tednov do dopolnitve 92. leta starosti in je bil najstarejši ne samo v poljanski vasi, temveč tudi v poljanski občini in najbrž tudi najstarejši moški v vsej Poljanski dolini. S pokojnikom, ki je bil pri svoji visoki starosti telesno trden in duševno izredno svež, stara grča in eden od predzadnjih prijateljev pokojnega dr. Ivana Tavčarja, mož kremenitega značaja ter prirodne bistrine in vedrine, kakršne najdemo tako dobro orisane v dr. Tavčarjevih spisih. Brat očeta Prodavca pa je bil pokojni slovenski pisatelj, profesor Janez Jesenko v Trstu. Oče Prodavec je bil kot pravi sin narode ponosen na svojo telesno moč, večkrat je menil, da bo dočakal 100 let, sam si je ustvarjal svoje nazore, bil pa je vedno zavzet za napredek in izobrazbo, katero je nasklonil tudi svojim otrokom, ter je ob vseh vseh litvah očitoval svojo naprednost in ljubezen do države. V gospodarstvu si je pridobil temeljite izkušnje in do zadnjega je preudarno odredjal, kakor naj se opravi to in ono delo na domačiji.

Jubilant Joško Korošec



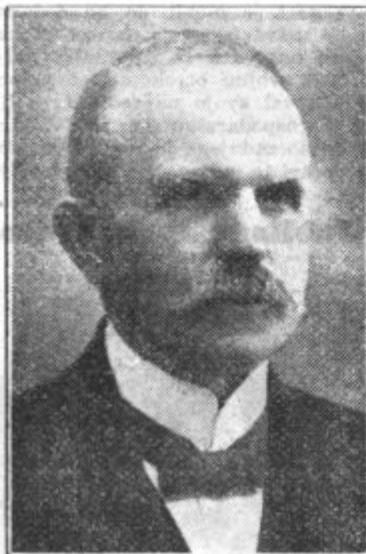
V Celju je slavil na Jožefovo 75-letnico g. Joško Korošec, ki je bil v najtežjih časih navdušen narodnjak. Njegovega zaupanja v našo narodno in državno bodočnost ni mogla omajati nobena sila, ničesar od tega, kar pa je njegova okolica na kratko označevala kot »pritisak in tok razmer.« Z vsemi svojimi silami se je mož boril proti toku in posegel je tudi v zgodovino predvojne Srbije. Kakor njegov svak dr. Kustudić, je bil tudi on zaupnik Petra Karadjordjevića ter posredovalec med Srbijo in njenim bodočim kraljem. Blagopokojni kralj Peter se je jubilanta spominjal do svojih zadnjih dni, veliki idealist g. Korošec pa svojih zaslug ni nikdar iznašal ter izkoriščal in preživljal tako svojo starost v zelo skromnih razmerah

Od krampa do peresa



60. rojstni in godovni dan je praznoval na Jožefovo g. Jože Letnik, višji kanclist Bratovske skladišnice v Trbovljah. Je sin železničarja iz Trotkove v Slovenskih goricah. Tudi sam je služboval pri južni železnici. Zaradi odločne narodne zavednosti je pretrpel mnogo neprijetnosti, zato je službo rajši zapustil in se preselil v Trbovlje, kjer je delal 5 let v rovih, potem pa je bil nameščen v Bratovski skladišnici kot bolniški strežnik in je prav kmalu napredoval do kanclista in višjega kanclista. Službo vrši še danes. Pri rudniku so takrat gospodarili Nemci, ki narodno zavednih Slovencev niso radi gledali in so jim delali različne neprilike. Tudi Letnik je moral požreti marsikatero bridko, vendar ga to pri njegovem narodnem delu in oviralo. Udejstvoval se je pri vseh narodnih in humanitarnih društvih. Bil je soustanovitelj Sokola in večkrat tudi starosta. To mu je prineslo dosti neprilik od strani nemških predstojnikov, vendar ga prav ničesar ni oplašilo. Predsednik CMD je še danes. Tudi med svojimi tovariši uživa velik ugled, saj je bil daljšo dobo predsednik Društva rudniških nameščencev in je več let tudi član občinskega odbora. Svoje tri sinove je vzgojil v strogo narodnem duhu, zato so zavedni Sokoli. Jubilat se še danes pri polnem zdravju udejstvuje pri društvih z isto vneto kakor v mladih letih. Tako še mnogo let!

Smrt vrliga narodnega borca



Pretekli petek je za večno usnul slovenjebistriški odvetnik dr. Urban Lemež v lepi starosti 75 let. Ime dr. Urbana Lemeža je tesno zvezano s slovenjebistriško podružnico CMD, ki je lani praznovala 40-letnico svojega delovanja. Ustanovil jo je dr. Urban Lemež, ki je takrat na čelu narodnih mož slovenjebistriškega okraja vodil hude borbe za narodne pravice. Z mladostnim elanom in nezlomljivim idealizmom se je dr. Lemež lotil dela in je skupno z dr. Josipom Vošnjakom, ki je takrat živel na Visolah pri Slovenski Bistrici, osnoval kot prvo narodno organizacijo v nemški trdnjavi podružnico CMD. Ozka vez med gospodarsko odvisnostjo in narodno nezavednostjo je dovedla že l. 1894. dr. Vošnjaka in dr. Lemeža do tega, da sta ustanovila slovenjebistriško Posojilnico, ki si je pridobila lastno hišo. Tu je nastalo torišče vsega narodnega gibanja, zlasti še, ko se je ustanovila Narodna čitalnica. Kakor tu, je dr. Lemež sodeloval tudi pri ustanovitvi Sokola. aZsluge neumornega narodnega delavca vedo ceniti ne samo Slovenjebistričani, marveč vsi, ki se spominjajo, koliko žilavosti, odločnosti in mravičjne pridnosti je bilo pred vojno treba za vsak pedenjski slovenskega napredka. Zato bo dr. Urbanu Lemežu trajno ohranjen časten in hvaležen spomin!

V spomin vzornemu obrtniku



Pretekli četrtek je ugrabila smrt zglednega narodnjaka, mariborskega mizararskega mojstra g. Jožeta Volčiča. V lepi moški dobi 53 let ga je položila v prerani grob zavratna bolezen, ki si jo je bil nakopal v svetovni vojni. Pokojni Volčič je v dobi najhujših narodnostnih bojev v največji meri izkazal svoje narodno navdušenje, svoje kremenito narodno prepričanje in svoj plemeniti narodni ponos, s katerim je v predvojni dobi nadkriljeval mnoge rojake, ki so bili socialno močnejši in tudi v drugih ozirih mnogo bolj zavarovani pred vsemi napadi tedaj, zlasti v Mariboru tako mogočne ponemčevalne akcije. Volčič pa kot reven obrtnik ni nikdar mislil na kako škodo zaradi svojega vnetega nacionalnega udejstvovanja. Bil je ustanovitelj mariborskega Sokola in se je tudi v telovadnici vneto udejstvoval, dokler mu je dopuščalo zdravje. Dolga leta je bil član vaditeljskega zbora. Zadnjič je nastopil kot telovadec pri matični akademiji. Bil je tudi društveni praporščak in je vedno z največjim ponosom nosil sokojski prapor. Pred vojno se je neustrašeno in vneto udejstvoval v vseh narodnih društvih, katerim je tudi pozneje ostal zvest. V dokaz svoje požrtvovalnosti in smisla za splošnost je že l. 1904. kot edini Slovence pristopil k mariborskemu gasilnemu društvu in bil je tudi med ustanovitelji njegovega reševalne oddelka. Neprecenljive zasluge si je pridobil tudi za obrtniški stan. Bil je vedno prvi med slovenskimi mojstri, kadar je bilo treba rešiti kako važno načelno in stanovsko vprašanje. Požrtvovalnega narodnjaka, moža kremenitega značaja in blagega srca bodo mnogoštevilni znanci ohranili v najlepšem spomnu, častno mesto pa bo zavzemalo njegovo ime tudi v zgodovini narodnostnih borb mariborskih Slovencev

Počastitev zaslužnega 80letnika



Na domu v Gunceljah nad št. Vidom pri Ljubljani so te dni počastili gasilci in znjimi vred vsi domačini zaslužnega moža, posestnika Franceta Štrukija, ki je praznoval 80-letnico rojstva. Daleč nazaj v preteklost je uhajal pogled častitljivega jubilarja. Delal je in s svojim zgledom bodril druge. Že leta 1888. je bil med ustanovitelji gasilnega društva v št. Vidu, podnačelnik in vežbalec. Uvedel je v društvu sijajno disciplino, tako da so mu ob raznih prilikah čestitali k temu mnogi odlični možje gasilske organizacije, med njimi tudi rajni starosta gasilske zveze Fr. Dobrljet. Pozneje je štrukelj ustanovil gasilsko društvo tudi v svojih dragih Gunceljah ter ostal načelnik društva doslej. Zato so se threj zbrali, da mu čestitajo k jubileju, poleg njegovih najožjih sinov in hčera ter 22 vnukov in vnukinj, številni domači in tuji gasilci in še lepo število Občinstva. Posebno lepo je pozdravil jubilarja, ki s ponosom nosi mnoga gasilska odlikovanja, p atudi red sv. Save V. razreda in srebrno kolajno za javne zasluge, načelnik savske župe g. J. Arhar, poudarjajoč slavljenceve zasluge za razvoj gasilstva. V iskrenih besedah pa so se ga

spominjali tudi drugi in poudarjali zasluge vrliga, kljub visokim letom še vedno čilega jubilarja; zlasti k gunceljskemu vodovodu je g. štrukelj pripomogel največ. Vsa prisrčnost čestitk se je iskrla v izrazih spoštovanja in priznanja vsega storjenega dela. Jubilarju želimo, da ga ohrani nebo še dolgo vrsto let!

Izumitelj Dieslovega motorja



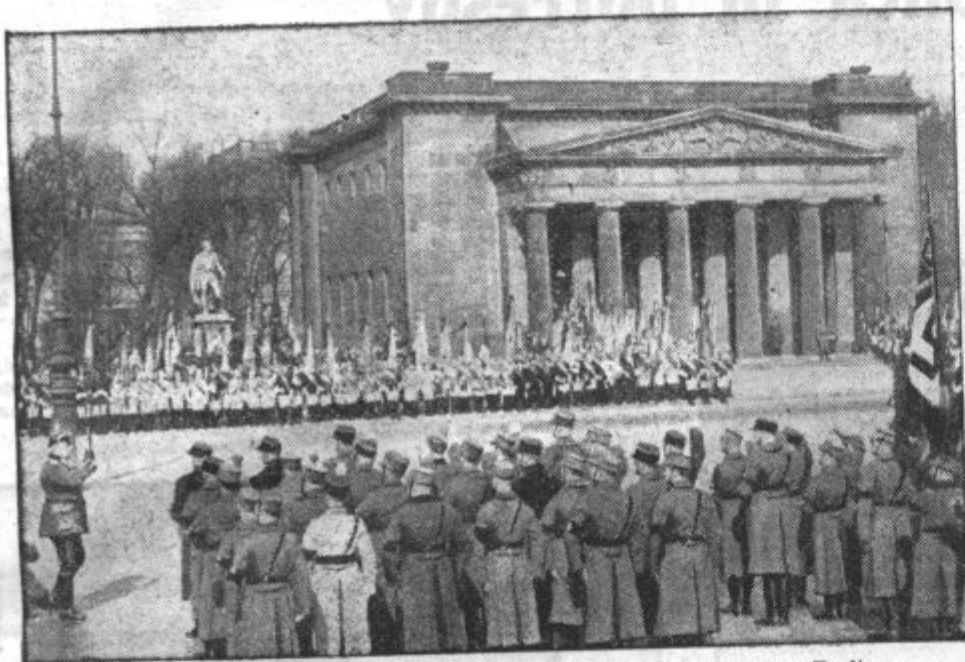
Inž. Rudolf Diesel se je rodil letos 18. marca pred 75 leti, umrl (bolje rečeno: izginil) pa je l. 1913. med neko vožnjo z ladjo v Rokavskem prelivu

Josef Pilsudski



V nedeljo je praznoval poljski narod god maršala Josefa Pilsudskega. Ta dan se obhaja svečaneje kakor služben narodni praznik dne 3. maja. Pilsudski je premagal zgodovino; ustvaril je sedanost in omogočil bodočnost. Zato je postal njegov god pravi narodni praznik. V maršalu je utelešena poljska sila, on predstavlja živo avtoriteto in posebjeno narodno edinštvo. Zato je danes na Jožefovo Poljska v zastavah. Zato pa god tega velikega vodje poljskega naroda vzbujati nam tople simpatije do Poljske in njenega glavnega maršala. Redko komu je dano videti resničnega maršala Pilsudskega, a vsak Poljak čuti njegovega duha in njegovo roko povsod, kjer gre za kaj važnega. Udaril je boljševike l. 1920., a sedaj je sklenil z njimi pogodbo o nenapadanju. Prvo je bilo veliko, a drugo ni manjše. Dolgo je prenašal nagajanje Litve in njenega takratnega malega diktatorja Waldemarasa. Končno pa je vstal, se odpeljal v Zenevo in je Waldemarasa kratko in odločno vprašal: »Ali hočete mir ali vojno?« In Waldemarasa je kratko odgovoril: »Hočem mir.« In Pilsudski se je vrnil v domovino. Pred 10 leti se je umaknil celo iz vojske. Grdo se mu je zdelo, kar se je med političnimi strankami godilo. A ko je zlo ogražalo že državnost, je maja meseca 1926 udaril — državni prevrat, celo krvav, je moral izvršiti. Zlo je bilo uklonjeno. Od takrat dalje vlada Pilsudski, ne on, nego njegov duh. On je ostal in je vojni minister in generalni inspektor vojske. Pa je tudi minister notranjih in vnanjih poslov — ne on, nego njegov duh, duh mnogobrojnih njegovih sobojevnikov, njegovi misli in njemu zvesto vdanih. Temu močnemu možu velike severne pobratimske slovanske države čestitamo tudi mi!

Hindenburg pri Hitlerjevih četah



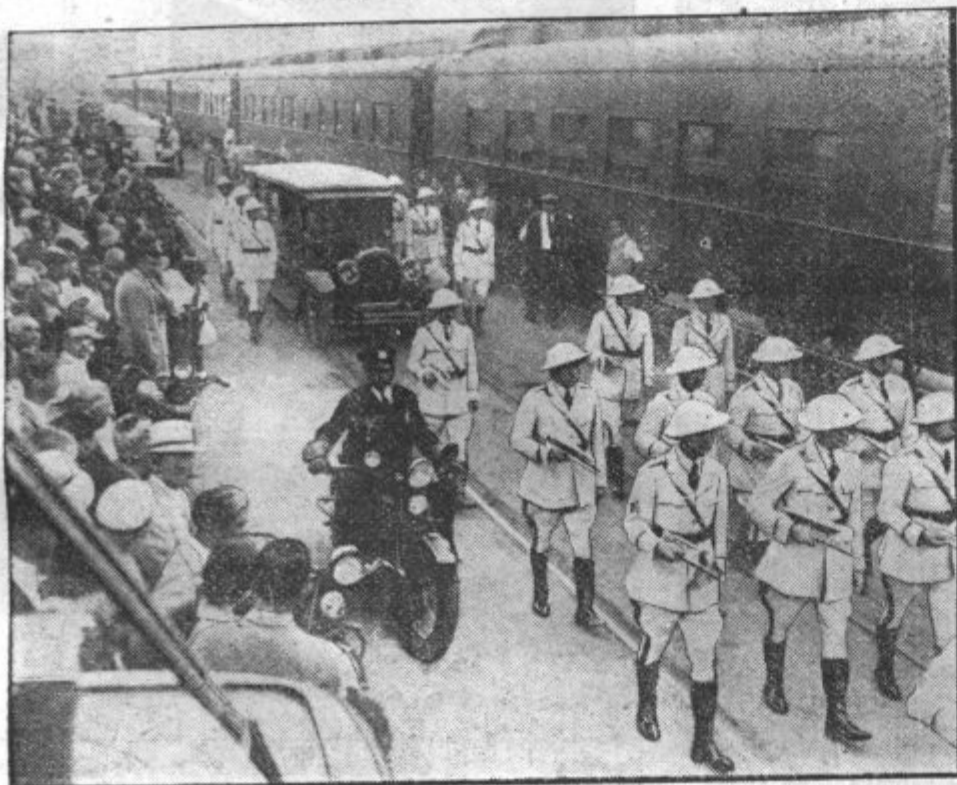
Nemški državnik pri nedeljski paradi Hitlerjevih oddelkov v Berlinu

Armada spasa za brezposelne



V zapadnih državah je najmočnejši steber javne dobrodelnosti Armada spasa, jaka mednarodna organizacija, ki podpira brezposelne z obleko in hrano

Zadnja pot župana Čermaka



Prevoz trupia iz bolnice na postajo v Miami

Slika desno:

Po burji na Grškem

General Plastiras je po svojem neuspelem puču pobegnil iz dežele. Calderisova vlada ga bo obtožila velezdaje



Slika desno:

Zasilni denar v Ameriki

Mnoge države v Ameriki so bile zaradi bančne krize primorane izdati zasilni denar. V Washingtonu so izdali okrogle lesene novce, kakor jih vidimo zgoraj, spodaj pa je nakaznica na določeno količino pšenice v državi Jowi



Slika desno:

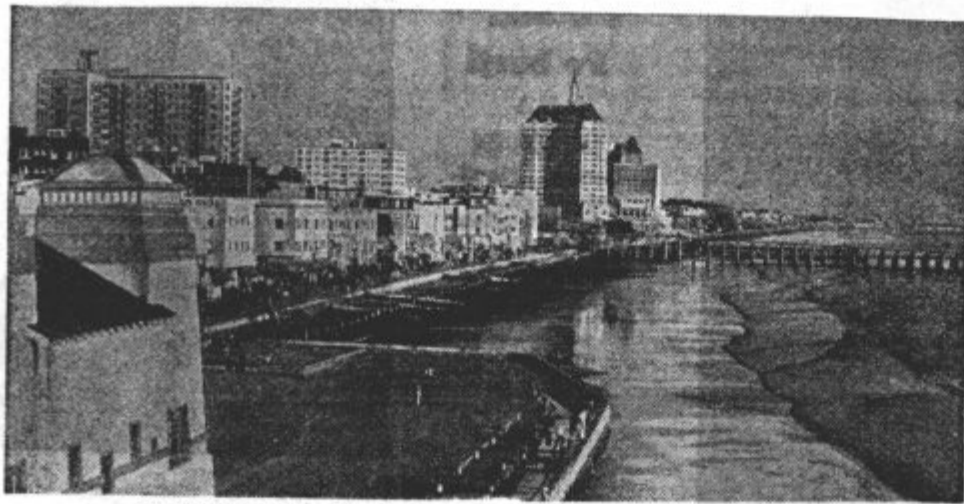
Francija v Moskvi

Polkovnik Mendras, profesor na francoski vojni akademiji, je imenovan za francoskega vojaškega atašea pri Rdeči vojski in odpotuje te dni v Rusijo



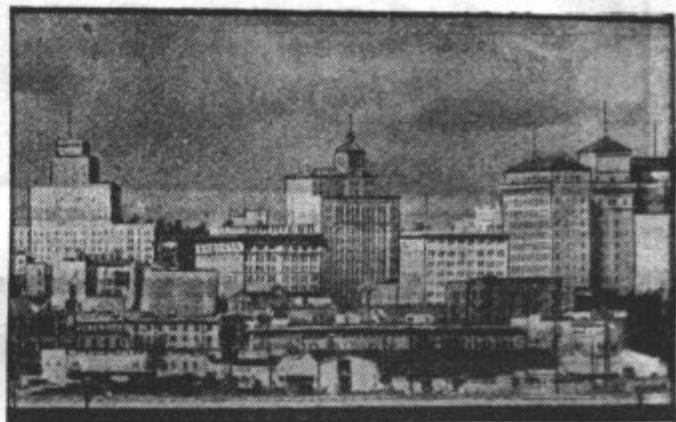
Nemški kancelar Hitler deli spominske podpise

Dežela sonca in potresov



Kopalnice Palm Beach, kamor zahajajo ameriški milijonarji

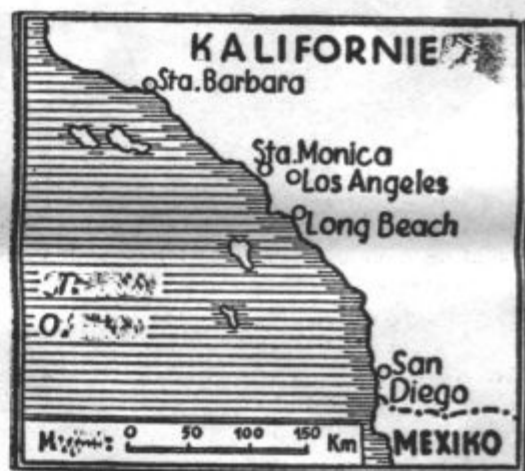
Južna Kalifornija velja s svojimi razkošnimi kopalnicami in vrtovi po pravici za paradiz Amerike. Kljub temu, da se pojavljajo v njenem območju večkrat potresi, so ljudje pretvorili njene kraje v krasoto na zemlji. Prošli petek popoldne in zvečer pa je nenadna potresna katastrofa spremenila cvetočo naselbino in kopalnice v razvaline. Los Angeles je skoro popolnoma razdejan, še huje pa je trpel Palm Beach. Aparati v okolici Los Angelesa so zabeležili 33 močnih sunkov, ki so porušili približno 60.000 hiš in usmrtili 3300 oseb, hudo ranili pa kakšnih 6000 ljudi. Pogled na potresno ozemlje iz letal kaže vso grozo nesreče. Mestoma ležijo hiše in mrtveci na kupih, iz zemlje pa sikajo plameni in brizga voda, kes so porušene vse plinske in vodovodne cevi. Ameriška vlada je proglasila nad poškodovanimi kraji obsedno stanje, da ne bi položaja izrabile človeške hijene, ki se v podobi brezposelnih potikajo okoli.



Mesto San Diego



Pogled na neko misionarsko naselbino ob kalifornijski obali



Zemljevid kalifornijske obale s kraji, ki jih je porušila potresna katastrofa

Petrolejska polja v Long Beachu



kjer je razsajal zadnji potres in je po večini razdejal tehnične naprave. Bivši ameriški finančni minister Mellon (v levem kotu spodaj) je s tem utrpel veliko škodo



Razvaline bivšega razkošnega hotela v Long Beachu. Fotografijo so z letalom prinesli v Los Angeles, kjer so jo brezplačno oddali naprej